पौर्णमास्या[मा]रम्भो येषां तानि ॥ ॥ शतातिरात्रꣳ सत्त्रमुपेयुरिति श्रूयते (११. ५. ५. ६) · तत्र संदेहः · किं शातरात्रिकाणामङ्गां संस्थात्वमात्रमुच्यते उत द्वादशाहस्य यदाद्यमहरतिरात्रसंस्थम् तद्धतकृत्वोऽभ्यसितव्यम् उत दशरात्रस्यातिरात्रसंस्थस्यैषोऽभ्यासः आहो स्विद्धतसंख्यासंयुक्तानामतिरात्राणां विधिरिति · किं तावत्प्राप्तम् · सूत्रेणैव पक्षः · शतातिरात्रेऽहानि शतरात्रसामान्यात् ॥३७॥ शꣳत्रे शतमङ्गां श्रूयते तद्धातरात्रिकाण्यहानि प्रवर्तन्ते · शतसंख्यावच्छिन्नस्य हि धर्मापेक्षायां सत्यां शतरात्रस्य पर्युपस्थापक[त्व]मिति · एवं प्राप्त ऽआह · । सं° शꣳत्रे शतरात्रस्याहानि भवन्ति · कुतः शतꣳन्यात् ते शातातिरात्रꣳ सत्त्रमुपेयुरिति (११.५.५.६) श्रुतम् अहानि [च] तत्र न श्रुतानि [अतः शतसुत्यत्वसादृश्येन शतरात्रस्य सर्वाण्यहान्यतिरात्रसंस्थानि भवन्ति · इति पूर्वः पक्षः । सिद्धान्तमाह ·]। द्वादशाहाद्यं वा तत्प्रकृतेः ॥३८॥ अत्र वृद्धयाज्ञिको यशोगोप्याचष्टे द्वादशाहस्य यदाद्यं प्रायणीयमहरतिरात्रसंस्थम् तस्यैतद्धतसंख्याविधानमिति एवं चातिरात्रप्राप्तौ शतसंख्याविधानमिति · यत्पुनरुक्तम् शतरात्रः प्रवर्ततऽइति तदयुक्तम् न हि शतातिरात्रस्य शातरात्रिकधर्मप्रवृत्तौ प्रमाणमस्ति उभयत्र ह्यानुमानिकेन वचनेन द्वादशाहविध्यन्तप्रवृत्तिरिष्यते तस्मान्न शातरात्रिको विध्यन्तः · यदप्युक्तम् द्वादशाहाद्यस्याङ्ग इयं संख्या विधीयत ऽइति तदप्ययुक्तम् पृथक्कनिवेशिनी हि संख्या भवति न च प्रायणीयेऽभ्यस्यमाने पृथक्कनिवेशित्वसम्भवः तस्मादितदप्यनुपपन्नमेव । पितृभूतिराचार्यः सूत्रमन्यथा व्याचष्टे द्वादꣳकृतेरिति द्वादशाहाद्यं प्रवृत्तिधर्माणां[1] विज्ञानीमः यः सत्त्रेषु प्रवर्ततऽइति कश्चासौ[2] दशरात्रः स हि सर्वसत्त्रेषु प्रवृत्तिधर्मेति · एतदपि नोपपद्यते · न हि दाशरात्रिकेष्वन्वयप्राप्तेष्वहःसु संस्थान्यत्वं शतसंख्याविधानं चोपपद्यते वाक्यभेदप्रसङ्गात् · अत्रापि च पृथक्कनिवेशिनी नैव संख्या भवति दशरात्राभ्यासात् · तस्मादितदप्यसदेव । अत्र वदामः · द्वादशाह आद्यो मूलभूतो यस्य शतातिरात्रस्य तद्द्वादशाहाद्यं शतातिरात्रम् द्वादशाहमूलमित्यर्थः · कुत एतत् तत्प्रकृतेः द्वादशाहो हि प्रकृतिः सर्वसत्त्राणामित्युक्तमेव ·

१) ? प्रवृतिधर्माणां K. २) ? कश्चादौ K.